

SIŁY ZBROJNE RP W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

POLISH ARMED FORCES IN THE CRISIS MANAGEMENT
SYSTEM

JULIUSZ PIWOWARSKI¹
BARBARA PIWOWARSKA²
JACEK A. PIWOWARSKI³

ABSTRACT

A properly trained army is the basis of a well-functioning state so the role of the Polish Armed Forces is not limited to war operations only. The Polish Army also supports the non-military policy of the state, including crisis management. The aim of the article is to show how important role the Polish Armed Forces play in the functioning of the crisis management system in Poland, as well as to indicate the potential the army has in this regard. For that purpose, the authors indicate the most important responsibilities and aims of the Polish Armed Forces, their place in the crisis management system in Poland and in the Ministry of National Defense, as well as the use of the Polish Army and regional organs of military administration (army recruiting

---

¹ Dr hab. Juliusz Piwowarski, prof. WSBPI, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie; correspondence address: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, ul. Krupnicza 3, 31-123 Kraków, Poland

² Mgr Barbara Piwowarska, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie

³ Mgr Jacek Andrzej Piwowarski, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie

commands and voivodeship military headquarters) in operations supporting public administration.

KEYWORDS

Polish Armed Forces, crisis management system, crisis management, regional organs of military administration

ABSTRAKT

Prawidłowo wyszkolona armia jest podstawą dobrze funkcjonującego państwa, dlatego rola Sił Zbrojnych RP nie ogranicza się wyłącznie do działań wojennych. Wojsko Polskie wspiera również politykę pozamilitarną państwa, w tym w zakresie zarządzania kryzysowego. Niniejszy artykuł ma na celu pokazanie, jak ważną rolę odgrywają Siły Zbrojne RP w funkcjonowaniu systemu zarządzania kryzysowego w Polsce i jak dużym potencjałem dysponują w tym zakresie. W tym celu autorzy wskazują najważniejsze zadania i cele Sił Zbrojnych RP, ich miejsce w systemie zarządzania kryzysowego w Polsce i w resorcie obrony narodowej oraz wykorzystanie Wojska Polskiego i terenowych organów administracji wojskowej (wojskowych komend uzupełnień i wojewódzkich sztabów wojskowych) w działaniach wspierających administrację publiczną.

SŁOWA KLUCZOWE

Siły Zbrojne RP, system zarządzania kryzysowego, zarządzanie kryzysowe, terenowe organy administracji wojskowej

WPROWADZENIE

Skomplikowane uwarunkowania polityczne, społeczne oraz religijne sprawiają, że przeważająca większość państw dysponuje obecnie własnymi siłami zbrojnymi, które mogą służyć społeczeństwu do obrony w przypadku zaistnienia zagrożenia. Wśród tych państw jest oczywiście Rzeczpospolita Polska. Prawidłowo wyszkolona armia jest podstawą dobrze funkcjonującego państwa, dlatego rola Sił Zbrojnych RP nie ogranicza się wyłącznie do działań wojennych. Zadaniem polskiej armii jest bowiem również wspieranie polityki pozamilitarnej państwa. Do takiej należy zarządzanie kryzysowe. Niniejszy artykuł ma na celu pokazanie, jak ważną rolę odgrywają Siły Zbrojne RP (Wojsko Polskie) w funkcjonowaniu systemu zarządzania kryzysowego w Polsce i jak dużym potencjałem dysponują w tym zakresie. W tym celu autorzy wskażą najważniejsze zadania i cele Sił Zbrojnych

RP, ich miejsce w systemie zarządzania kryzysowego w Polsce i w resorcie obrony narodowej oraz wykorzystanie Wojska Polskiego i terenowych organów administracji wojskowej w działaniach wspierających administrację publiczną.

CELE I ZADANIA SIŁ ZBROJNYCH RP

W literaturze przedmiotu istnieje szereg definicji sił zbrojnych. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego* podaje, że są one „wyspecjalizowanym organem państwa, przeznaczonym do ochrony i obrony jego interesów przez wykorzystanie go jako czynnika odstraszania przed agresją lub – w razie konieczności – prowadzenia walki zbrojnej aż do osiągnięcia założonego celu politycznego”⁴. Ponadto są to „siły i środki służące ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic”⁵.

Siły Zbrojne realizują szereg zadań wynikających z Konstytucji RP, Strategii Obronności RP, a także Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP. Ich rola została również sprecyzowana w Polityczno-Strategicznej Dyrektywie Obronnej RP, a także w licznych dokumentach o charakterze międzynarodowym, odnoszących się między innymi do polskiego członkostwa w Pakcie Północnoatlantyckim⁶.

Siły Zbrojne RP są fundamentalnym elementem gwarantującym bezpieczeństwo państwa. Realizują zadania z zakresu ochrony niepodległości oraz niepodzielności terytorium Rzeczypospolitej. Podlegają cywilnej i demokratycznej kontroli, jednocześnie zachowują neutralność w sprawach politycznych.

Siły Zbrojne RP pozostają w nieustannej gotowości do realizacji trzech typów misji:

- zagwarantowania obrony państwa i przeciwstawienia się agresji zbrojnej w ramach zobowiązań sojuszniczych (działania na rzecz obrony kraju, działania antyterrorystyczne w kraju bądź poza jego granicami, działania na rzecz rozwiązywania konfliktów lokalnych lub regionalnych w ramach przynależności do różnorodnych paktów i wspólnot międzynarodowych, w tym do Paktu Północnoatlantyckiego);

---

⁴ *Siły zbrojne*, [w:] *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, wyd. 6, Warszawa 2008, s. 119.

⁵ *Ibidem*, s. 121–122.

⁶ *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2009, s. 13.

- udziału w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej (pomoc humanitarna, operacje reagowania kryzysowego, operacje wynikające z międzynarodowych porozumień o charakterze humanitarnym oraz pokojowym, operacje reagowania kryzysowego kierowane przez Unię Europejską, Pakt Północnoatlantycki bądź Organizację Narodów Zjednoczonych);
- wspierania podsystemów ochronnych w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu (działalność wywiadowcza oraz rozpoznawcza, nadzór nad przestrzenią powietrzną oraz granicami lądowymi i morskimi, a także prowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych, monitorowanie skażeń chemicznych, promieniotwórczych oraz biologicznych, oczyszczanie terenu z materiałów wybuchowych)⁷.

Siły Zbrojne RP zobowiązane są do utrzymywania wysokiego poziomu zdolności operacyjnych. Ich zadania będą się jednak różniły w zależności od sytuacji społeczno-politycznej w kraju. W czasie pokoju mają troszczyć się o nienaruszalność granic, integralność terytorialną i gotowość do reakcji w razie wystąpienia konfliktu zbrojnego, a także angażować się w międzynarodowe operacje zgodnie z podpisanymi zobowiązaniami. W sytuacji konfliktu zbrojnego o dużej skali do ich głównych zadań należy ochrona terytorium RP (przede wszystkim w obrębie ważnych obszarów państwa), przyjmowanie sił sojuszników oraz udział w sojuszniczych operacjach obronnych podjętych w celu utworzenia warunków do politycznego rozwiązania konfliktu. Natomiast w sytuacji konfliktu zbrojnego o małej skali mają zapewnić państwu ochronę na jednym kierunku operacyjnym, zgodnie z potencjałem obronnym utrzymywanym w czasie pokoju⁸.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP definiuje ogólne zadania Wojska Polskiego, które podzielono na cztery następujące typy zadań o charakterze strategicznym:

- zadania obronne;
- zadania stabilizacyjne i prewencyjne w czasie pokoju;
- zadania reagowania kryzysowego;
- zadania związane z występowaniem zagrożeń pozamilitarnych⁹.

Poza wymienionymi wyróżnia się również inne zadania Sił Zbrojnych RP, do których należą między innymi:

---

⁷ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, s. 30–31.

⁸ *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej*, op. cit., s. 16.

⁹ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, op. cit., s. 30–31.

- rozwijanie zdolności bojowych pozwalających na zapewnienie bezpieczeństwa;
- utrzymywanie gotowości do udziału w operacjach poza granicami kraju w celu przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa zbiorowego oraz ochrony polskich interesów (zgodnie z art. 5 traktatu waszyngtońskiego).
- utrzymywanie międzynarodowego ładu poprzez udział w operacjach humanitarnych, pokojowych, stabilizacyjnych bądź przez zwalczanie terroryzmu w sposób uregulowany międzynarodowymi przepisami prawa;
- utrzymywanie wojskowej współpracy z zainteresowanymi partnerami;
- udzielanie pomocy wojskowej właściwym instytucjom, służbom rządowym, samorządowym, organizacjom cywilnym i społecznym w sytuacji wystąpienia zagrożenia;
- uczestniczenie w ogólnokrajowym systemie zarządzania kryzysowego poprzez udzielanie pomocy społeczeństwu i organom administracji publicznej na wypadek wystąpienia katastrof spowodowanych przez człowieka, zagrożenia terrorystyczne bądź klęski żywiołowe¹⁰.

Siły Zbrojne RP dysponują prawem do stosowania środków przymusu bezpośredniego, a także użycia broni oraz innego typu uzbrojenia w sposób adekwatny do zagrożenia oraz w granicach zasad przyjętych i ratyfikowanych w umowach międzynarodowych¹¹.

ORGANIZACJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO W KRAJU I W RESORCIE OBRONY NARODOWEJ

Zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 2007 r. zarządzanie kryzysowe to „działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej”¹². Można zatem powiedzieć, że zarządzanie w sytuacji kryzysowej to planowa realizacja takich przedsięwzięć, które dążą do zapobiegania

¹⁰ Ibidem, s. 23–24.

¹¹ Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2019 poz. 1541), art. 3.

¹² Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2019 poz. 1398), art. 2 (dalej: ustawa o zarządzaniu kryzysowym).

skutkom kryzysu bądź do ich zredukowania za pomocą środków kontroli, kierowania oraz koordynacji.

Przez sytuację kryzysową rozumie się „sytuację wpływającą negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołującą znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków”¹³. Do sytuacji kryzysowej dochodzi w następstwie załamania się stabilnego stanu rozwoju oraz wystąpienia niekorzystnych warunków wymagających szybkiego i zdecydowanego przeciwstawienia się zagrożeniom.

Zarządzanie kryzysowe realizowane w wyniku zaistnienia sytuacji niebezpiecznej i podejmowanie kroków w celu ochrony zagrożonej ludności wymaga zaangażowania wielu podmiotów, w tym Sił Zbrojnych RP. Wojsko Polskie dysponuje dużym potencjałem ludzkim i organizacyjnym, a także nowoczesnym sprzętem, którego użycie w sytuacjach kryzysowych często okazuje się niezbędne. W czasie pokoju Siły Zbrojne RP podlegają Ministrowi Obrony Narodowej, wykonującemu swoje obowiązki przy pomocy resortu obrony narodowej, w skład którego wchodzi Sztab Generalny Wojska Polskiego¹⁴.

Za zarządzanie kryzysowe na terytorium Polski odpowiada Rada Ministrów, zaś w przypadkach wymagających podjęcia natychmiastowych decyzji zarządzanie sprawuje minister właściwy do spraw wewnętrznych, który zobowiązany jest do niezwłocznego zawiadamiania Prezesa Rady Ministrów o podejmowanych działaniach. Prezes Rady Ministrów, Rada Ministrów, Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego oraz Rządowe Centrum Bezpieczeństwa współtworzą rządowe organy zarządzania kryzysowego.

Premier wraz z ministrami piastują kluczowe stanowiska w systemie zarządzania kryzysowego, ponieważ to właśnie oni decydują o rozwiązaniach dotyczących sytuacji kryzysowych. Organem doradczym w takich przypadkach pozostaje Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego, zaś podstawę funkcjonowania systemu gwarantuje Rządowe Centrum Bezpieczeństwa.

Fundamentalnym zadaniem organów administracji i władzy państwowej, działających w ramach Krajowego Systemu Zarządzania Kryzysowego, jest zagwarantowanie bezpieczeństwa wszystkim obywatelom. Organy te odpowiadają za realizację zadań z zakresu bezpieczeństwa narodowego. Ich

---

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. 2019 poz. 196), art. 1.

działalność ma na celu utrzymywanie systemu bezpieczeństwa narodowego w stanie gotowości oraz kierowanie jego funkcjonowaniem w przypadku wystąpienia kryzysu i wojny.

Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą w zakresie zarządzania kryzysowego. Jego przewodniczącym jest Prezes Rady Ministrów, a stałymi członkami są: Minister Obrony Narodowej i minister właściwy do spraw wewnętrznych, minister właściwy do spraw administracji publicznej, Minister Spraw Zagranicznych oraz Minister Koordynator Służb Specjalnych (jeżeli został powołany)¹⁵.

Do zadań Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego należą:

- przygotowywanie propozycji użycia sił i środków w czasie występowania sytuacji kryzysowych;
- opiniowanie sprawozdań z działań podejmowanych w ramach zarządzania kryzysowego;
- opiniowanie potrzeb w zakresie odtwarzania zniszczonej infrastruktury;
- doradzanie w zakresie koordynacji działań organów instytucji państwowych, administracji rządowej i służb w sytuacjach kryzysowych;
- przedkładanie Radzie Ministrów Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego oraz opiniowanie go;
- organizowanie współpracy ze związkami ochotniczych straży pożarnych w sytuacjach kryzysowych¹⁶.

Kluczową rolę w zarządzaniu kryzysowym odgrywa również Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, które zostało powołane na podstawie:

- Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2019 poz. 1398);
- Ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2009 nr 131 poz. 1076);
- Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 10 lipca 2008 r. w sprawie organizacji i trybu działania Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (Dz. U. 2008 nr 128 poz. 821);
- Zarządzenia Nr 86 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2008 r. w sprawie organizacji i trybu pracy Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (M.P. 2008 nr 61 poz. 538).

---

¹⁵ Ustawa o zarządzaniu kryzysowym, art. 8 pkt. 2 Por. *Zagadnienia ogólne z zakresu zarządzania ryzykiem i zarządzania kryzysowego. Analiza wybranych przepisów*, D. Wróblewski (red.), Józefów 2014, s. 30.

¹⁶ *Ibidem*, s. 14.

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa podlega bezpośrednio Prezesowi Rady Ministrów, który poprzez rozporządzenia decyduje o organizacji i trybie działania tej jednostki, uwzględniając przy tym ciągłość jej funkcjonowania, oraz powołuje kierującego nią dyrektora. Rządowe Centrum Bezpieczeństwa zapewnia obsługę Prezesa Rady Ministrów, Rady Ministrów oraz Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w sprawach dotyczących zarządzania kryzysowego i pełni funkcję krajowego centrum zarządzania kryzysowego. Do zadań tej jednostki należy:

- przedstawianie szczegółowych sposobów reagowania na zagrożenia oraz ograniczania ich skutków;
- monitorowanie potencjalnych zagrożeń;
- zapewnienie koordynacji polityki informacyjnej w obrębie organów administracji publicznej;
- informowanie o zagrożeniach oraz działaniach podjętych w ramach ich zwalczania;
- opracowywanie i aktualizowanie krajowego planu reagowania kryzysowego;
- zapobieganie i przeciwdziałanie skutkom zagrożeń terrorystycznych oraz ich usuwanie;
- ocena prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożeń lub ich rozwoju;
- opracowywanie wniosków oraz propozycji przeciwdziałania zagrożeniom;
- gromadzenie informacji o zagrożeniach oraz analiza zebranego materiału;
- organizowanie szkoleń i ćwiczeń z zakresu zarządzania kryzysowego w kraju i zagranicą oraz nadzór nad nimi;
- planowanie wsparcia za strony organów administracji publicznej oraz sił zbrojnych;
- przygotowanie uruchamiania procedur na wypadek wystąpienia zagrożenia;
- zapewnienie obiegu informacji między krajowymi i zagranicznymi strukturami zarządzania kryzysowego;
- realizacja zadań stałego dyżuru w ramach gotowości do obrony państwa;
- realizacja zadań planistycznych z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej oraz europejskiej infrastruktury krytycznej;
- współpraca z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej¹⁷.

---

¹⁷ Ustawa o zarządzaniu kryzysowym, art. 11.

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2009 r. utworzono centra zarządzania kryzysowego, które tworzą:

- Minister Sprawiedliwości;
- Minister Obrony Narodowej;
- minister właściwy do spraw zagranicznych;
- minister właściwy do spraw środowiska;
- minister właściwy do spraw rolnictwa;
- minister właściwy do spraw zdrowia;
- Komendant Główny Policji;
- Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej;
- Komendant Główny Straży Granicznej;
- Szef Agencji Wywiadu;
- Szef Służby Wywiadu Wojskowego;
- Szef Służby Kontrwywiadu Wojskowego;
- Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego¹⁸.

Utworzone centra, współpracując z Rządowym Centrum Bezpieczeństwa oraz innymi organami administracji publicznej, tworzą system zarządzania kryzysowego. Współpraca ta dotyczy:

- pomocy krajowej oraz międzynarodowej;
- wzajemnego informowania o potencjalnych zagrożeniach mogących wywoływać sytuację kryzysową, a także o stratach i środkach (w tym finansowych) niezbędnych do odtworzenia zasobów infrastruktury krytycznej;
- analizowania i oceny sytuacji kryzysowej oraz działań podejmowanych przez właściwe organy w sprawie zarządzania kryzysowego¹⁹.

W ramach Krajowego Systemu Zarządzania Kryzysowego działa System Zarządzania Kryzysowego Resortu Obrony Narodowej. Do podstaw prawnych jego funkcjonowania należą m.in. następujące dokumenty:

- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2019 poz. 1398);
- Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2009 nr 131 poz. 1076);

---

¹⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2009 r. w sprawie określenia organów administracji rządowej, które utworzą centra zarządzania kryzysowego, oraz sposobu ich funkcjonowania (Dz. U. 2009 nr 226 poz. 1810), § 2 pkt 1.

¹⁹ Ibidem, § 6.

- decyzje Ministra Obrony Narodowej w sprawie systemu zarządzania kryzysowego resortu obrony narodowej;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2009 r. w sprawie określenia organów administracji rządowej, które utworzą centra zarządzania kryzysowego, oraz sposobu ich funkcjonowania (Dz. U. 2009 nr 226 poz. 1810);
- Decyzja Nr 245/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie utworzenia Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej (Dz. U. MON 2010 nr 14 poz. 183);
- Decyzja nr Z-3/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 25 stycznia 2002 r. w sprawie wprowadzenia do użytku „Regulaminu Sztabu Kryzysowego MON”;
- Zarządzenie Nr 6/MON z dnia 17 lutego 2016 r. w sprawie organizacji, składu oraz miejsca i trybu pracy Zespołu Zarządzania Kryzysowego Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. MON 2016 poz. 14);
- Rozkaz Nr Z-412 /DOW/DSO Sił Zbrojnych RP Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie funkcjonowania Systemu Zarządzania Kryzysowego resortu obrony narodowej. W Systemie Zarządzania Kryzysowego Resortu Obrony Narodowej wyróżnia się trzy poziomy: strategiczny, operacyjny oraz taktyczny.

Instytucje należące do **poziomu strategicznego** to:

- Ministerstwo Obrony Narodowej z kierownictwem;
- Zespół Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej;
- Służba Wywiadu Wojskowego i Służba Kontrwywiadu Wojskowego z centrami zarządzania kryzysowego;
- Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej z nieetatową grupą reagowania kryzysowego powstałą *ad hoc* z wydzielonego własnego personelu;
- Dowództwo Garnizonu Warszawa z nieetatową grupą operacyjną;
- Sztab Kryzysowy Ministerstwa Obrony Narodowej;
- Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z podległym mu Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej²⁰.

Do instytucji na **poziomie operacyjnym** należą:

- dowództwa rodzajów sił zbrojnych;
- Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych;

---

²⁰ Organizacja systemu zarządzania kryzysowego w kraju i resorcie obrony narodowej [prezentacja], Centrum Zarządzania Kryzysowego MON, Warszawa 2013, http://piwsuwalki.pl/images/articles/obrona_cywilna/Organizacja_Systemu_Zarzadzania_Kryzysowego_w_kraju_i_resorcie_ON-2012.pdf (dostęp: 5.11.2019), s. 10–15.

- Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych z etatowymi podmiotami działającymi w systemie zarządzania kryzysowego oraz nieetatowymi grupami reagowania kryzysowego;
- Inspektorat Wsparcia Służby Zdrowia z nieetatową grupą reagowania kryzysowego²¹.

Do instytucji przynależnych do **poziomu taktycznego** należą:

- dowódcy (szefowie) związków taktycznych, oddziałów i baz lotniczych Żandarmerii Wojskowej, Wojewódzkich Sztabów Wojskowych, a także Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej, które w sytuacji wystąpienia kryzysu dysponują nieetatowymi grupami operacyjnymi;
- dowódcy jednostek wojskowych z nieetatowymi zespołami operacyjnymi powoływanymi tymczasowo w sytuacji zaistnienia zagrożenia²².

Na poziomie taktycznym wydziela się również zgrupowania zadaniowe, które mają na celu realizację zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. Pojedyncze zgrupowanie tworzy się z jednego rodzaju sił zbrojnych, który podczas realizacji zadań podlega dowództwu. W sytuacji, gdy kilka rodzajów wojsk wydziela posiadane przez siebie zasoby, zgrupowanie zadaniowe podlega Dowództwu Operacyjnemu Rodzajów Sił Zbrojnych.

Do obowiązków Centrum Zarządzania Kryzysowego należy natomiast realizacja zadań nałożonych na resort obrony narodowej. Centrum dowodzi jednostkami podległymi Szefowi Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych doraźnie powoływany jest nieetatowy Sztab Kryzysowy Ministerstwa Obrony Narodowej. Tworzony jest on przez jednostki i komórki organizacyjne całego resortu. Do jego zadań należy:

- monitorowanie i ocena zaistniałych zagrożeń oraz analiza sytuacji kryzysowych;
- przygotowanie stanowiska resortu obrony narodowej w zakresie propozycji rozwiązania sytuacji kryzysowych na potrzeby Krajowego Systemu Zarządzania Kryzysowego, Paktu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej;
- koordynowanie prac Sił Zbrojnych RP oraz działań podejmowanych w ramach Host Nation Support²³;

---

²¹ Ibidem.

²² Ibidem.

²³ Host Nation Support to cywilna i wojskowa pomoc udzielana przez państwo-gospodarza siłom sojusznicy NATO rozmieszczonym na jego terytorium lub przemieszczającym się przez nie.

- współpracowanie z centrami zarządzania kryzysowego;
- aktualizowanie danych z zakresu gotowości sił i środków;
- dystrybuowanie dokumentów decyzyjnych;
- przygotowywanie materiałów informacyjnych;
- prowadzenie działalności sprawozdawczej o rozwoju sytuacji²⁴.

Organizacja zarządzania kryzysowego w resorcie obrony narodowej opiera się na hierarchii, w której instytucje niższego szczebla kontrolowane są przez nadrzędne organy. W czasie zaistnienia sytuacji kryzysowej podejmowane działania wynikają bezpośrednio z ustawy o zarządzaniu kryzysowym, a powoływane *ad hoc* zespoły wspomagają pozostałe struktury w rozwiązywaniu zaistniałych problemów.

UŻYCIE SIŁ ZBROJNYCH RP DO WSPARCIA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

Bezpieczne państwo wymaga sprawnej organizacji wszystkich organów powołanych do walki z zagrożeniami, dlatego też troska o udoskonalanie tego obszaru działań powinna znajdować się w centrum uwagi wszystkich organów państwowych.

Istotnym elementem troski o bezpieczeństwo narodowe jest umiejętne wykorzystywanie sił zbrojnych w czasie zagrożenia. Podczas jego trwania armia może zostać oddelegowana do udzielania pomocy władzom cywilnym w celu podtrzymania stabilności państwa. Dzieje się tak wówczas, gdy instytucje państwowe oraz służby cywilne nie są zdolne do samodzielnej realizacji powierzonych zadań, na przykład w wyniku nagłych i trudnych do przewidzenia wydarzeń stanowiących zagrożenie dla społeczeństwa. Mogą nimi być pozamilitarne sytuacje kryzysowe, takie jak klęski żywiołowe, katastrofy naturalne, katastrofy przemysłowe, masowe migracje ludności, katastrofy komunikacyjne, terroryzm, cyberterroryzm, zakłócenia infrastruktury krytycznej czy zakłócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Polski system zarządzania kryzysowego przewiduje, że Siły Zbrojne RP ratują i chronią obywateli i ich mienie oraz podejmują możliwe działania na rzecz środowiska naturalnego, w tym w razie potrzeby monitorują poziom skażeń biologicznych, chemicznych i promieniotwórczych. Oczyszczają również teren z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych przedmiotów pochodzenia wojskowego. Dodatkowo pozostają w gotowości do prowadzenia

---

²⁴ T. Ciszewski, *Udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej w zapobieganiu oraz usuwaniu skutków zagrożeń niemilitarnych*, Wrocław 2011, s. 369.

operacji poszukiwawczo-ratowniczych (indywidualnie lub we współpracy z innymi organami państwowymi) oraz podejmowania działań humanitarnych. Siły Zbrojne RP w sytuacji kryzysowej wykazują ogólną troskę o bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz są gwarantem funkcjonowania organów władzy, służb użyteczności publicznej i mediów komunalnych²⁵.

Zgodnie z postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 listopada 2011 r. w sprawie określenia głównych kierunków rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich przygotowań do obrony państwa na lata 2013–2022²⁶ do zadań strategicznych Sił Zbrojnych RP należy m.in.: wspieranie organów państwa w zapewnieniu bezpieczeństwa wewnętrznego, wzmacnianie zdolności operacyjnych gwarantujących nienaruszalność granic, integralność terytorialną oraz obronę przestrzeni powietrznej kraju, a także udział w międzynarodowych misjach stabilizacyjnych.

Powstały na tej podstawie „Plan zarządzania kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej” zawiera propozycje wykorzystania sił i środków wojskowych na terytorium kraju w sytuacji zaistnienia zagrożenia. W większości pokrywa się z wymienionymi wyżej zadaniami Sił Zbrojnych RP w razie wystąpienia zagrożeń niemilitarnych. Plan MON obejmuje m.in. użycie Sił Zbrojnych RP w kontekście działań antyterrorystycznych i utrzymania porządku publicznego, w izolowaniu zagrożonego obszaru, w działaniach ratowniczych, zabezpieczających i ewakuacyjnych, w akcjach poszukiwawczo-ratowniczych oraz w sytuacjach wymagających użycia specjalistycznego sprzętu. Ponadto plan zakłada, że Siły Zbrojne RP mogą zostać wykorzystane do oczyszczania terenu z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz do likwidacji skażeń promieniotwórczych, biologicznych i chemicznych. Co więcej, do ich zadań zaliczono też ocenę i monitorowanie konsekwencji zagrożeń niemilitarnych, naprawę i odbudowę zniszczonej infrastruktury technicznej, działania sanitarnohigieniczne, przeciwepidemiczne oraz udzielanie pomocy medycznej. Wreszcie Siły Zbrojne RP mają pomagać także w ewakuacji ludności i mienia oraz w zabez-

²⁵ K. Gąsiorek, W. Kitler, *Wojskowe wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa*, Warszawa 2005, s. 195. Por. *Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 – przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r.*, „Biuro Bezpieczeństwa Narodowego”, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf (dostęp: 24.11.2019), s. 56.

²⁶ Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 listopada 2011 r. w sprawie określenia głównych kierunków rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich przygotowań do obrony państwa na lata 2013–2022 (M.P. 2011 nr 103 poz. 1030).

pieczeniu i ochronie obiektów infrastruktury krytycznej użytkowanych przez Ministerstwo Obrony Narodowej²⁷.

Wsparcie ratownicze ze strony Sił Zbrojnych RP w reagowaniu kryzysowym może odbywać się w trzech trybach: podstawowym, alarmowym i nakazowym²⁸.

TRYB PODSTAWOWY

Wójt gminy lub – odpowiednio do terenu, na którym wystąpiło zagrożenie – burmistrz, lub prezydent miasta zwraca się do za pośrednictwem starosty do wojewody z prośbą o wsparcie ze strony armii. Wojewoda z kolei poprzez szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego kieruje wniosek do dowódcy okręgu wojskowego. Z sytuacją tą mamy do czynienia w przypadku wystąpienia niedoboru środków innych organów administracji państwowej. W takich sytuacjach po pozytywnym rozpatrzeniu ww. wniosków możliwe jest uruchomienie niezbędnych sił i środków wojskowych, a także powołanie grup oraz zespołów operacyjnych wszystkich szczebli w celu przeciwdziałania sytuacji kryzysowej.

TRYB NAKAZOWY

Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego bądź Minister Spraw Wewnętrznych kierują wniosek do resortu obrony narodowej z prośbą o możliwość użycia Sił Zbrojnych RP w zwalczaniu zagrożeń. Następnie Minister Obrony Narodowej wydaje zarządzenie o bezzwłocznym wykorzystaniu odpowiednich sił i środków posiadanych przez armię. Zarządzenie skierowane jest do Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, który odpowiada za wprowadzenie odpowiednich środków zaradczych.

TRYB ALARMOWY

Stosowany niezwykle rzadko. W tym przypadku to dowódca jednostki wojskowej wprowadza siły i środki do działania. Decyzję podejmuje na podstawie własnej oceny stanu zagrożenia. Jednocześnie jest zobowiązany do natychmiastowego poinformowania o zaistniałym fakcie swych przełożonych w celu wdrożenia dalszych planów działania.

---

²⁷ Por. T. Ciszewski, *Udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej...*, op. cit., s. 7–8.

²⁸ Por. G. Pietrek, *Zadania i formy współdziałania terenowych organów administracji wojskowej z organami administracji publicznej w sytuacjach kryzysowych oraz związane z tym wyzwania*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2010, nr 3 (157), s. 141.

W sytuacjach kryzysowych działania Sił Zbrojnych RP różnią się między sobą w zależności od fazy rozwoju zagrożenia.

Faza I – działalność Sił Zbrojnych RP opiera się na bieżącym zapobieganiu sytuacjom kryzysowym:

- kształtowaniu pożądaných reakcji społeczeństwa na zaistniałe zagrożenie;
- zapoznaniu się z rodzajami zagrożeń oraz ich przyczynami, a także z przewidywanymi skutkami ich występowania;
- utrzymywaniu sił i środków do działań ochronno-ratowniczych, ochronno-obronnych oraz wspierających;
- wymianie informacji z układem pozamilitarnym;
- monitorowaniu i bieżącej ocenie sytuacji w zagrożonych rejonach;
- aktywowaniu elementów Systemu Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej;
- utrzymywaniu w gotowości systemu alarmowania i ostrzegania jednostek wojskowych, sztabów oraz instytucji Ministerstwa Obrony Narodowej.

Faza II – działalność Sił Zbrojnych RP polega na reagowaniu na zagrożenia kryzysowe:

- monitorowaniu oraz bieżącej ocenie sytuacji;
- adekwatnym reagowaniu na rozwój sytuacji oraz kierowaniu do akcji kolejnych sił i środków niezbędnych do opanowania zagrożenia;
- alarmowaniu jednostek wojskowych oraz instytucji Ministerstwa Obrony Narodowej o zaistniałym zagrożeniu;
- wymianie informacji oraz koordynowaniu działań wynikających ze współpracy z układem pozamilitarnym;
- przygotowaniu sił i środków do walki z zagrożeniem;
- koordynowaniu zadań w ramach wsparcia logistycznego zaangażowanych sił międzynarodowych;
- koordynowaniu i nadzorowaniu działań wydzielonych jednostek wojskowych.

Faza III – działalność Sił Zbrojnych RP skupia się na likwidacji skutków sytuacji kryzysowych:

- tworzeniu warunków do ustabilizowania sytuacji;
- koordynowaniu i nadzorowaniu działań wydzielonych oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych we współpracy z układem pozamilitarnym;

- współpracy z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami w usuwaniu skutków sytuacji kryzysowej;
- nadzorowaniu przegrupowania wykorzystanych jednostek wojskowych do macierzystych garnizonów;
- nadzorowaniu odtwarzania zdolności wykonawczej zaangażowanych sił;
- nadzorowaniu rozliczeń finansowych wynikających z użycia wojska²⁹.

Wykorzystanie armii w reagowaniu kryzysowym wymaga umiejętnego dostosowania jej struktur, dyslokacji oraz rzeczowego wyszkolenia i wyposażenia części jednostek dla potrzeb ratownictwa.

UDZIAŁ WOJEWÓDZKICH SZTABÓW WOJSKOWYCH I WOJSKOWYCH KOMEND UZUPEŁNIEŃ W ZARZĄDZANIU KRYZYSOWYM

W działania o charakterze ratowniczym w razie sytuacji kryzysowej zaangażowane są nie tylko Siły Zbrojne RP, ale także terenowe organy administracji wojskowej, w tym m.in. wojskowe komendy uzupełnień i wojewódzkie sztaby wojskowe.

Wojewódzki sztab wojskowy pełni funkcję terenowego organu administracji wojskowej, będącego również częścią administracji publicznej oraz terenowym organem administracyjnym Ministra Obrony Narodowej w sprawach wojskowych i operacyjno-obronnych na obszarze województwa. Zasięg działania szesnastu wojewódzkich sztabów wojskowych pokrywa się z podziałem administracyjnym kraju. Na czele sztabów stoją szefowie, będący jednocześnie członkami wojewódzkich zespołów zarządzania kryzysowego. Do zadań szefów wojewódzkich sztabów wojskowych należy m.in.:

- uczestniczenie w realizacji zadań dotyczących zarządzania kryzysowego na terenie województwa;
- zagwarantowanie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych;
- koordynowanie przedsięwzięć przeprowadzanych w ramach pomocy z zakresu aktywizacji zawodowej żołnierzy i osób zwolnionych z czynnej służby wojskowej;
- koordynowanie użycia Sił Zbrojnych RP na potrzeby zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków oraz akcji poszukiwawczych, akcji ratowniczych i akcji ochrony życia, zdrowia i mienia;

---

²⁹ T. Ciszewski, *Udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej...*, op. cit., s. 10–11.

- planowanie wykorzystywania sił układu pozamilitarnego dla potrzeb obronności;
- administrowanie rezerwami osobowymi i świadczeniami na rzecz obronności;
- zabezpieczanie potrzeb osobowych uzupełnieniowych jednostek wojskowych;
- utrzymywanie stałej współpracy z innymi podmiotami i organami w sprawach wynikających z obowiązku obrony państwa³⁰.

Wojewódzkie sztaby wojskowe opracowują plany użycia wojewódzkich sztabów wojskowych w sytuacjach kryzysowych i przesyłają je do urzędów wojewódzkich. Aktualizacja planów odbywa się każdego roku w terminie do końca stycznia³¹. Zakres określonej w nich pomocy zależy od typu sytuacji kryzysowej, miejsca jej wystąpienia, a także od oceny konieczności zaangażowania armii.

Za koordynowanie prac oddziałów i pododdziałów wojskowych na terenie województwa odpowiada Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego, który swoje zadania realizuje za pośrednictwem grupy operacyjnej oraz zespołów operacyjnych powoływanych przez wojskowe komendy uzupełnień.

Do realizacji swoich zadań szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych mogą wykorzystać następujące siły i środki:

- grupy operacyjne wojewódzkich sztabów wojskowych;
- oficerów łącznikowych bądź pracowników wojska z wojewódzkich sztabów wojskowych skierowanych do wojewódzkich centrów zarządzania kryzysowego;
- oficerów łącznikowych lub pracowników wojska z wojskowych komend uzupełnień skierowanych do powiatowych centrów zarządzania kryzysowego;
- zespoły operacyjne wojewódzkich sztabów wojskowych oraz podległych wojskowych komend uzupełnień;
- zespoły wsparcia cywilno-wojskowego z Centralnej Grupy Wsparcia Współpracy Cywilno-Wojskowej.

Wojskowe komendy uzupełnień odpowiadają z kolei za administrowanie rezerwami osobowymi. Są organami wykonawczymi Ministra Obrony

---

³⁰ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień (Dz. U. 2019 poz. 74), art. 4.

³¹ Towarzystwo Wiedzy Obronnej, *Współdziałanie administracji rządowej i samorządowej z organami wojskowymi w stanach nadzwyczajnych i w czasie wojny*, Warszawa 2012, s. 41.

Narodowej i podlegają bezpośrednio wojewódzkim sztabom wojskowym. Zajmują się problematyką obronną i administracją wojskową na administrowanym terenie.

Systemem zarządzania kryzysowego w wojskowych komendach uzupełnień kierują wojskowi komendanci uzupełnień, którzy odgrywają rolę terenowych organów wykonawczych Ministra Obrony Narodowej w sprawach operacyjno-obronnych oraz rządowej administracji niespolonej. Ponadto pełnią funkcję terenowych organów administracji wojskowej do zadań pokojowego uzupełnienia oraz zabezpieczenia i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych, formacji uzbrojonych, formacji obrony cywilnej i jednostek przewidzianych do militaryzacji.

Wojskowe komendy uzupełnień funkcjonują na podstawie następujących przepisów:

- Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2019 poz. 1541);
- Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2019 poz. 945);
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. 2019 poz. 1464);
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień (Dz. U. 2017 poz. 262).

Do zadań wojskowych komend uzupełnień należy:

- zapewnienie mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych poprzez przygotowanie się do wykonywania czynności wynikających z wyższych stanów gotowości bojowej i konieczności mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych;
- administrowanie rezerwami osobowymi, w tym m.in. gromadzenie zasobów rezerw osobowych na potrzeby uzupełnienia Sił Zbrojnych RP, nadawanie przeznaczeń osobom zdolnym do czynnej służby wojskowej, nadawanie przydziałów mobilizacyjnych, kryzysowych, pracowniczych oraz organizacyjno-mobilizacyjnych, prowadzenie ewidencji osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej i in.;
- współpraca z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa, w tym nabór ochotników do czynnej służby wojskowej (zawodowej oraz kandydackiej), współdziałanie z właściwymi organami samorządu terytorialnego w sprawach dotyczących

przygotowania i przeprowadzenia kwalifikacji wojskowej, utrzymywanie współpracy z Policją czy Strażą Graniczną w tym zakresie;

- udział w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego w ramach terytorialnego zasięgu działania wojskowych komend uzupełnień poprzez promocję obronności oraz służby, przedkładanie szefom wojewódzkich sztabów wojskowych wniosków i materiałów niezbędnych do analizy potencjalnych zagrożeń oraz uczestnictwo w działaniach zespołów zarządzania kryzysowego samorządu terytorialnego na szczeblu powiatowym, miejskim i gminnym³².

PODSUMOWANIE

Art. 26. Konstytucji RP głosi, że „Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej służą ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic”³³. Troska o bezpieczeństwo realizowana jest przez armię za sprawą podejmowanych działań militarnych oraz pozamilitarnych, które związane są z występowaniem różnego typu zagrożeń na terenie kraju. Mowa tu o takich zdarzeniach jak katastrofy wywołane przez człowieka, zagrożenia terrorystyczne bądź klęski żywiołowe.

Szczególnie ostatni spośród wymienionych problemów stanowi obecnie, w obliczu zbliżającej się katastrofy klimatycznej, poważne zagrożenie dla społeczeństwa, dlatego też zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym oraz innymi aktami prawa krajowego wojsko może zostać wykorzystane do zadań z zakresu zarządzania kryzysowego na wniosek wojewody, na przykład w celu przeciwdziałania klęskom żywiołowym oraz usuwania ich skutków.

Zagrożenia będące konsekwencją oddziaływań sił przyrody wymuszają konieczność podejmowania kroków w celu ochrony zagrożonej ludności. Do tego konieczne jest zaangażowanie wielu podmiotów, których ważnym elementem są właśnie siły zbrojne. W niniejszym artykule autorzy, wskazując na zadania i cele Sił Zbrojnych RP oraz ich miejsce w organizacji systemu zarządzania kryzysowego w kraju i w resorcie obrony narodowej, udowodnili, że wojsko dysponuje nie tylko dużym potencjałem ludzkim, ale także wieloma możliwościami organizacyjnymi oraz, co nie mniej istotne, nowo-

---

³² „Wojskowa Komenda Uzupełnień w Krakowie”, <https://wkukrakow.wp.mil.pl/pl/pages/zadania-2017-01-16-4/> (dostęp: 17.11.2019).

³³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483).

czesnym sprzętem, który niejednokrotnie umożliwia walkę o zdrowie i życie zagrożonego społeczeństwa. Wojsko Polskie może aktywnie i skutecznie wspierać administrację publiczną, w tym samorządy terytorialne, w sytuacji kryzysowej, m.in. dzięki terenowym organom administracji wojskowej, w tym wojskowym komendom uzupełnień i wojewódzkim sztabom wojskowym. Siły Zbrojne RP stanowią ważne i silne ogniwo systemu zarządzania kryzysowego w Polsce.

BIBLIOGRAFIA

- Ciszewski T., *Udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej w zapobieganiu oraz usuwaniu skutków zagrożeń niemilitarnych*, Wrocław 2011.
- Gąsiorok K., Kitler W., *Wojskowe wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa*, Warszawa 2005.
- Organizacja systemu zarządzania kryzysowego w kraju i resorcie obrony narodowej* [prezentacja], Centrum Zarządzania Kryzysowego MON, Warszawa 2013, http://piwsuwalki.pl/images/articles/obrona_cywilna/Organizacja_Systemu_Zarzadzania_Kryzysowego_w_kraju_i_resorcie_ON-2012.pdf (dostęp: 5.11.2019).
- Pietrek G., *Zadania i formy współdziałania terenowych organów administracji wojskowej z organami administracji publicznej w sytuacjach kryzysowych oraz związane z tym wyzwania*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2010, nr 3 (157), s. 138–149.
- Siły zbrojne*, [w:] *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, wyd. 6, Warszawa 2008.
- Towarzystwo Wiedzy Obronnej, *Współdziałanie administracji rządowej i samorządowej z organami wojskowymi w stanach nadzwyczajnych i w czasie wojny*, Warszawa 2012.
- „Wojskowa Komenda Uzupełnień w Krakowie”, <https://wkukrakow.wp.mil.pl/pl/pages/zadania-2017-01-16-4/> (dostęp: 17.11.2019).
- Zagadnienia ogólne z zakresu zarządzania ryzykiem i zarządzania kryzysowego. Analiza wybranych przepisów*, D. Wróblewski (red.), Józefów 2014.

AKTY PRAWNE I DOKUMENTY

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483).
- Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 listopada 2011 r. w sprawie określenia głównych kierunków rozwoju Sił Zbrojnych

Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich przygotowań do obrony państwa na lata 2013–2022 (M.P. 2011 nr 103 poz. 1030).

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień (Dz. U. 2019 poz. 74).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2009 r. w sprawie określenia organów administracji rządowej, które utworzą centra zarządzania kryzysowego, oraz sposobu ich funkcjonowania (Dz. U. 2009 nr 226 poz. 1810).

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014.
Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2009.

Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 – przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r., „Biuro Bezpieczeństwa Narodowego”, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf (dostęp: 24.11.2019).

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2019 poz. 1541).

Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. 2019 poz. 196).

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2019 poz. 1398).

CITE THIS ARTICLE AS:

J. Piwowarski, B. Piwowarska, J.A. Piwowarski, *Siły Zbrojne RP w systemie zarządzania kryzysowego*, „Security, Economy & Law” 4/2019 (XXV), s. 40–60, DOI: 10.24356/SEL/25/3.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2019 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow